

PRACOVNÍ NESCHOPNOST PRO NEMOC A ÚRAZ V ROCE 2011

Vývoj pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v České republice významnou měrou ovlivňují i změny v příslušných zákonech, kterými se řídí nemocenské pojištění (uskutečňované většinou od 1.1. daného roku). Od 1. ledna 2009 je nemocenské pojištění upraveno **zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění**, ve znění pozdějších předpisů. **Pojistné na nemocenské pojištění** je upraveno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Od roku 2010 dochází v oblasti nemocenského pojištění k výrazným změnám přijímaným z důvodu snižování deficitu státního rozpočtu.

Na vývoj pracovní neschopnosti v roce 2011 měly vliv převážně změny týkající se výše nemocenského, počátku poskytování nemocenského a výše dávek nemocenského pojištění:

- **Výše nemocenského**

Od roku 2010 bylo zrušeno odstupňování procentní sazby pro nemocenské podle délky trvání dočasné pracovní neschopnosti (dále jen „DPN“) nebo nařízené karantény. Pro rok 2010 platila jednotná sazba pro stanovení denní výše nemocenského, a to 60 % denního vyměřovacího základu; tato sazba platila nadále i pro rok 2011 bez časového omezení.

Pokud se týká peněžité pomoci v mateřství, pak procentní sazba denní výše této dávky, která k 31. 12. 2010 činila 70 % denního vyměřovacího základu, se od 1. 1. 2011 nemění. Rovněž se nemění procentní sazba pro stanovení denní výše ošetřovného; nadále činí 60 % denního vyměřovacího základu, a ošetřovné náleží od prvního dne potřeby ošetřování (péče).

- **Počátek poskytování nemocenského**

Pro rok 2010 platilo, že po dobu prvních 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti je zaměstnanec zabezpečen podle § 192 a § 194 zákoníku práce náhradou mzdy (platu) nebo odměny, kterou mu poskytuje zaměstnavatel. Náhrada mzdy náležela za pracovní dny pracovní neschopnosti a to až od 4. pracovního dne (při karanténě od 1. dne);

U DPN (příp. karantény), vzniklé do konce roku 2010, se nemocenské vyplácelo za podmínek dle zákona o nemocenském pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2010 (tj. od 15. kalendářního dne trvání DPN).

Jestliže však ke vzniku DPN došlo po 1. 1. 2011 bylo nemocenské poskytováno až od 22. kalendářního dne trvání DPN.

Toto opatření je omezeno na dobu 3 let, tj. do konce roku 2013.

- **Výše dávek nemocenského pojištění**

Dávky nemocenského pojištění se vypočítávají pomocí denního vyměřovacího základu, který se upravuje (redukuje) pomocí 3 redukčních hranic, jejichž výši vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů sdělením. K 1. 1. 2011 se mění redukční hranice (dále jen „RH“) v závislosti na vývoji výše průměrné mzdy, což ovlivní i mírný nárůst výše dávek. (I. RH z částky 791 Kč na částku 825 Kč, II. RH z částky 1 186 Kč na částku 1 237 Kč, III. RH z částky 2 371 Kč na částku 2 474 Kč). Plátce dávky je k 1.1.2011 povinen pojištěnci přepočítat automaticky výši dávek, a to i těch, které byly poskytovány před 1.1.2011 a jejich výplata nadále trvá.

- **Osoby samostatně výdělečně činné**

Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“) je i nadále dobrovolné, stejně jako nemocenské pojištění zahraničních zaměstnanců. Od 1. 1. 2011 však u OSVČ a zahraničních zaměstnanců došlo ke zvýšení sazby pojistného na nemocenské pojištění z 1,4 % na 2,3 %; minimální pojistné na nemocenské pojištění tak činí 92 Kč (tj. 2,3 % z minimálního měsíčního základu 4 000 Kč).

Od 1. 1. 2011 OSVČ náleželo nemocenské až od 22. dne trvání DPN.

Další zásadní změnou pro rok 2011 pro nemocensky pojištěné OSVČ je, že v situaci, kdy je jejich samostatná výdělečná činnost vedlejší (např. z důvodu, že jim byl přiznán starobní důchod) a současně se daná osoba přihlásí k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění, mění se od 1. 1. 2011 její výkon samostatné výdělečné činnosti na hlavní. Tato OSVČ je tedy povinna platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění alespoň v minimální výši, nebo podle výše dosaženého daňového základu za předchozí kalendářní rok.

Od 1.1.2011 se sjednotily se podmínky nároku na výplatu nemocenského pro OSVČ, kdy nárok na výplatu vzniká vždy, jestliže účast na nemocenském pojištění OSVČ trvala alespoň po dobu tří kalendářních měsíců před vznikem sociální události. Byla zrušena možnost zpětné přihlášky k nemocenskému pojištění do 8 dnů od zahájení samostatné výdělečné činnosti a nárok na výplatu nemocenského od prvního dne účasti na pojištění, jestliže přihláška byla podána do 8 dnů od zahájení činnosti.

Od 1. 1. 2011 je zavedena provázanost mezi zálohou na důchodové pojištění a platbou na nemocenské pojištění. Měsíční základ určený platbou pojistného na nemocenské pojištění nemůže být vyšší než měsíční vyměřovací základ, ze kterého byla nebo měla být uhrazena záloha na důchodové pojištění v tomto měsíci.

Dále je nutno uvést, že změna zákona o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb. sebou přinesla také metodické odlišnosti při vykazování čerpání nemocenské proti dosavadní praxi. To se promítlo i ve sběru a zpracování dat na České správě sociálního zabezpečení.

Uvádíme vývoj základních ukazatelů statistického zjišťování výkazu Nem Úr 1-02 za rok 2011:

Průměrný počet nemocensky pojištěných v roce 2011 činil 4 211,5 tis. osob, což je téměř o 99,5 tis. osob méně než v roce 2010 (4 311 tis. osob).

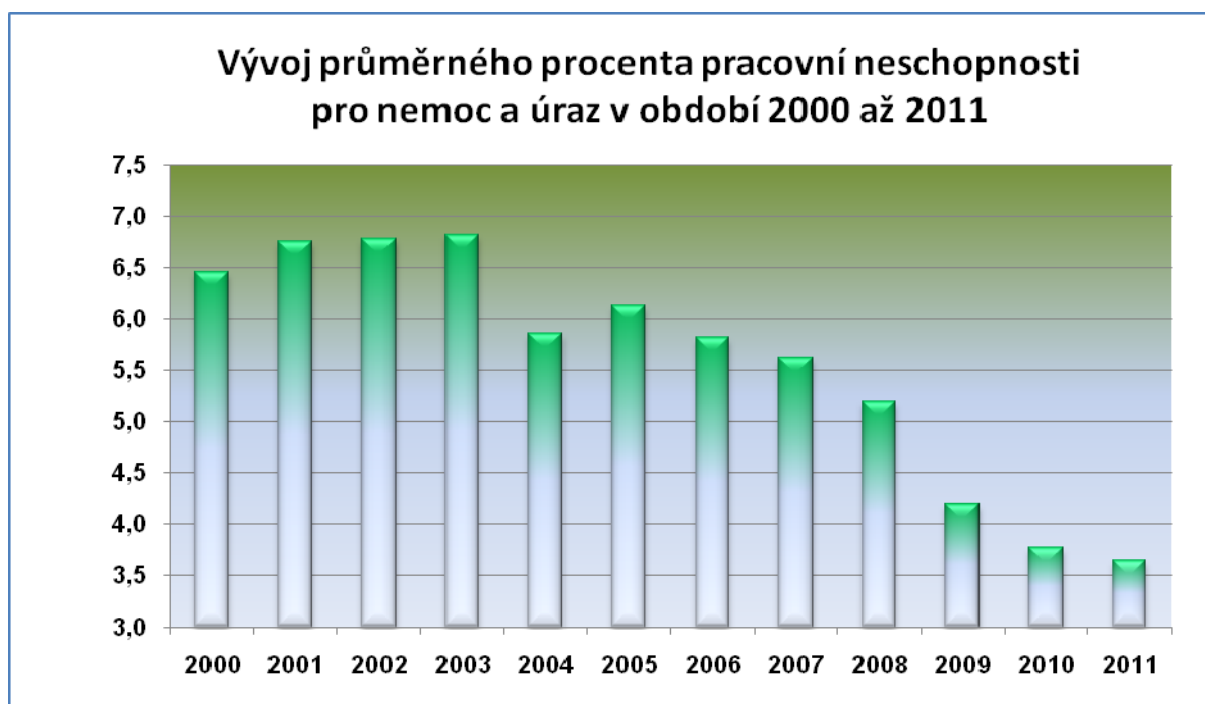
Počet **nově hlášených případů pracovní neschopnosti** celkem se meziročně snížil z 1 324,9 tis. na 1 268,8 tis. případů (tj. o 4,4 %).

V přepočtu na 100 pojištěnců činil meziroční pokles nových případů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 0,6 procentních bodů, ze 30,73 případů v roce 2010 na 30,13 případů v roce 2011.

Průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti se meziročně snížila z 44,69 dní v roce 2010 na 44,08 dní v roce 2011.

Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2011 meziročně mírně pokleslo z 3,763 na 3,638, tj. o 0,125 procentního bodu.

V roce 2011 v České republice v důsledku pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz denně chybělo na svých pracovištích 153 216 pojištěnců, což ve srovnání se situací v roce 2010 (162 215) bylo téměř o 9 tis. pojištěnců méně.

Hodnota průměrného procenta pracovní neschopnosti se na počátku devadesátých let pohybovala okolo 5, následně se do roku 2003 postupně zvyšovala, až dosáhla svého maxima 6,814. Od roku 2005 se projevila klesající tendence v hodnotách průměrného procenta pracovní neschopnosti, která byla silně umocněna legislativními změnami v roce 2009, kdy výše průměrného procenta pracovní neschopnosti dosáhla historicky nejnižší úrovně od počátku šedesátých let 4,184, v roce 2010 se jeho úroveň ještě více snížila na hodnotu 3,763. Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2011 ještě dále mírně pokleslo a to v meziročním srovnání téměř o 0,125 procentního bodu na současných 3,638.